

Pleidooi

voor een beroepspraktijk-nabije leeromgeving

Een hybride leeromgeving wil leren in een praktijknabije context stimuleren. Zo kunnen opleidingen de balans tussen schools leren en leren in de praktijk verbeteren, door het ministerie van OCW als een eis genoemd in 'Focus op vakmanschap'. In een onderzoek is de leeromgeving van eerstejaarsstudenten doktersassistent (DA) van ROC Friese Poort Leeuwarden nader bekeken. Het blijkt dat theorie- en praktijklessen vooral worden aangeboden in een schoolse context. Het ontbreekt aan een leeromgeving die beroepspraktijk-nabij is en waarin via het uitvoeren van authentieke taken wordt geleerd.

Astrid van Beusekom

Hoeve en Zitter (2012) noemen vier perspectieven op basis waarvan een hybride leeromgeving kan worden vormgegeven, te weten:

- Het actorperspectief: de onderwijs- en beroepsrollen die vervuld moeten worden zijn multifunctioneel en uitwisselbaar.
- Het ruimtelijk perspectief: het spiegelen van een authentieke werkplek en tegelijkertijd geschikte ruimtes vanuit onderwijskundig perspectief.
- Het instrumentele perspectief: de instrumenten, gereedschappen, objecten en hulpmiddelen die de leer- en werkprocessen van de DA kunnen ondersteunen.
- Het tijdsperspectief: de relevante tijdsaspecten van de authentieke taken van de DA, de volgorde waarop leer- en werktaken worden aangeboden.

Deze vier perspectieven zijn in het onderzoek bij ROC de Friese Poort gebruikt om de huidige leeromgeving van eerstejaarsstudenten DA in kaart te kunnen brengen.

Het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van het streven om in de opleiding DA over de drie studiejaar heen, de balans te verbeteren tussen schools leren en leren in de praktijk. Er is onderzocht hoe de huidige leeromgeving van eerstejaarsstudenten DA eruit ziet vanuit de vier perspectieven van een hybride leeromgeving.

Op basis van een literatuuronderzoek is een vragenlijst opgesteld voor twee groepsinterviews bij drie docenten en twee instructeurs van de opleiding DA. Vervolgens is een aanvullende schriftelijke vragenlijst gemaakt die aan dezelfde groep is voorgelegd. Per perspectief is gevraagd om meer informatie te geven.

Hybride weg
naar professionalisme

Daarnaast is de inventaris van een simulatielokaal van de opleiding DA op een rij gezet vanuit het idee dat één van de kenmerken van een hybride leeromgeving is dat de ruimtes zodanig ingericht moeten zijn, dat meerdere studenten tegelijk aan het werk kunnen met het authentieke werkproces van de doktersassistent. Deze inventarisatielijst is door één docent gecontroleerd en aangevuld waar dat nodig bleek. Voor

Een onderzoek naar de kenmerken van een hybride leeromgeving

de data-analyse is de aangevulde inventarisatielijst vergeleken met de gegevens uit de literatuur over ruimtes binnen een hybride leeromgeving (zie kader).

Resultaten: nog niet hybride

Wat betreft het actorperspectief blijkt dat docenten die specifieke praktijklessen verzorgen in de DA-opleiding (vakdocenten), zowel onderwijs- als beroepsrollen kunnen vervullen. Voor hen zijn deze rollen het meest multifunctioneel en uitwisselbaar en zij kunnen zowel het leer- als het werkproces ondersteunen. Tijdens de praktijklessen worden de beroepsrollen echter beperkt multifunctioneel en uitwisselbaar ingezet omdat er tijdens de praktijklessen niet continue vanuit een authentiek werkproces wordt geleerd.

Kijkend vanuit het ruimtelijk perspectief dan valt op dat er binnen de huidige leeromgeving drie simulatielokalen zijn. Het zijn fysieke- en digitale ruimtes waarin het authentieke werkproces niet door meerdere studenten tegelijk uitgevoerd kan worden.

Vanuit het instrumentele perspectief is te zien dat er instrumenten gebruikt worden die het leerproces ondersteunen, zoals een persoonlijk ontwikkelingsplan en voortgangs- en toetsingsdocumenten. De triagewijzer en voorlichtingsbrochures worden gebruikt om het authentieke werkproces uit te kunnen voeren. Er zal echter nog gezocht moeten worden naar grensobjecten (bijvoorbeeld een tijdsplanning) die interactie mogelijk maken tussen de verschillende actoren in de beroepspraktijk van de DA.

Vanuit het tijdsperspectief valt op dat er wel casussen en beroepsgerichte opdrachten worden gebruikt maar beperkt. Er kan over het algemeen niet gewerkt en geleerd worden vanuit authentieke beroepstaken binnen de tijd die daarvoor staat in de beroepspraktijk van de DA. Er wordt vier keer per jaar projectmatig geleerd in de beroepspraktijk en dat zijn de enige momenten waarbij rekening wordt gehouden met de tijd waarin een authentiek werkproces uitgevoerd moet worden.

Werken aan een hybride leeromgeving

Uit het onderzoek blijkt dat de huidige leeromgeving van eerstejaarsstudenten doktersassistent nog nauwelijks voldoet aan de kenmerken van een hybride leeromgeving. De opbouw van de huidige leeromgeving van eerstejaarsstudenten DA is voornamelijk gebaseerd op de kerntaken en werkprocessen die in het kwalificatiedossier DA staan. De leer- en werkprocessen worden opgebouwd van eenvoudige naar complexe beroeps-

In deze rubriek komen docenten aan het woord die een masteropleiding volgen en als onderdeel daarvan onderzoek doen. Onderzoek is bij uitstek een middel om vraagstukken in de eigen onderzoekspraktijk eens van een andere kant te bekijken of beter te onderbouwen. De auteurs geven een impressie van hun onderzoeksresultaten en laten zo tegelijkertijd zien welke prangende vragen er leven onder mbo-docenten. De selectie van onderzoeken staat onder supervisie van Elly de Bruijn, lector Beroepsonderwijs, Hogeschool Utrecht en bijzonder hoogleraar Pedagogisch-didactische vormgeving van beroepsonderwijs, volwasseneneducatie en levenslang leren, Universiteit Utrecht. Zij begeleidt hen bij het schrijven. De eindredactie berust bij het vakblad Profiel. Informatie: elly.debruijn@hu.nl en ben.claessens@profielproducties.nl

gerichte opdrachten. Theorie- en praktijklessen die hierbij ter ondersteuning nodig zijn worden voornamelijk aangeboden in een schoolse context.

Om de leeromgeving van eerstejaarsstudenten DA meer hybride te maken zouden bijvoorbeeld de beroepstaken van de doktersassistent geanalyseerd moeten worden zodat deze als authentieke taken in een bepaalde volgorde worden aangeboden als realistische werkprocessen. Verder zou het wenselijk zijn om studenten van verschillende opleidingen bij elkaar te brengen omdat het beroep van DA vraagt om interprofessioneel werken (dus met huisartsen, medische secretaresses, ICT, apothekersassistenten en tandartsassistenten).

Naar aanleiding van het onderzoek is een community gevormd van praktijkopleiders en docenten van de opleiding DA waarin verder gewerkt wordt aan het ontwikkelingsproces van de hybride leeromgeving.

De auteur is coördinerend docent, MBO-DA ROC Friese Poort te Leeuwarden. Sinds januari 2016 docent Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn, Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Zij studeerde af voor de Master Leren en Innoveren, Stenden Hogescholen Leeuwarden (december 2014).

Literatuur

Hoeve, A., & Zitter, I. (2012). *Hybride leeromgevingen*. 's-Hertogenbosch: ECBO.

DATAVERZAMELINGSMETHODE	AANTAL RESPONDENTEN	AFKOMSTIG VAN
Literatuuronderzoek		Onderzoeker
Twee groepsinterviews	5	Drie docenten DA, twee instructeurs DA
Aanvullende vragenlijst	4	Drie docenten DA, één instructeur DA
Inventarisatielijst simulatielokaal DA	2	Onderzoeker, één docent DA

Dit schema geeft inzicht in de onderzoeksgroep en de onderzoeksinstrumenten